

Kronika

TRANSFER WIEDZY DO PRAKTYKI ROLNICZEJ – POLSKIE I NIEMIECKIE DOŚWIADCZENIA (sprawozdanie z konferencji)

W dniu 16 kwietnia 2012 roku w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie odbyła się konferencja pt: „Transfer wiedzy do praktyki rolniczej – polskie i niemieckie doświadczenia”. Organizatorami konferencji, objętej patronatem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, byli pracownicy Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW (Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw) oraz Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB. Głównym celem konferencji była wymiana poglądów na temat funkcjonowania systemów transferu wiedzy do praktyki rolniczej w Polsce i Niemczech (na przykładzie rozwiązań Kuratorium für Technik und Bauwesen in der Landwirtschaft – KTBL) oraz określenie potrzeb i możliwości dalszych działań w tym zakresie. W konferencji wzięło udział 120 osób z różnych środowisk naukowych, z KTBL w Darmstadt, doradztwa rolniczego oraz z szeroko rozumianej praktyki rolniczej.

Konferencję otworzył Rektor SGGW – **prof. dr hab. Alojzy Szymański**. Wskazał na wagę podejmowanego tematu, zaznaczając, iż tylko poprzez głęboką współpracę nauki z praktyką rolniczą możliwe są obopólne korzyści – praktyka dostaje nowatorskie rozwiązania, a nauka otrzymuje od praktyki rolniczej inspirację i kolejne istotne problemy do rozwiązania.

Pierwszą sesję prowadził **prof. dr hab. Bogdan Klepacki** – Dziekan Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW. W słowie wstępnym podkreślił, że żyjemy w czasach, które zostały zdominowane przez gromadzenie i wykorzystywanie informacji: *„Zmierzamy w kierunku gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach. Wiedza staje się fundamentalnym czynnikiem nadającym zasobom produkcyjnym wartość ekonomiczną i determinującą ich użyteczność. Obecnie dyfuzja wiedzy i transfer jej z nauki do praktyki przesądza o innowacyjności poszczególnych branż i szybkości ich rozwoju”*.

Pierwszy referat pt. *„Aktualna sytuacja i strategię rozwoju polskiego rolnictwa w kontekście wyzwań gospodarki opartej na wiedzy”* wygłosiła **dr Zofia Krzyżanowska** – radca generalny w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Autorka zwróciła uwagę, że gospodarka oparta na wiedzy jest wyzwaniem nie tylko dla Polski, ale też dla całej Europy. W Polsce badania w obszarze rolnictwa, rozwoju wsi, rynków

rolnych i rybołówstwa realizowane są w 12 instytutach badawczych, nad którymi nadzór sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na 47 wydziałach w 9 publicznych uczelniach nadzorowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w 10 instytutach naukowych Polskiej Akademii Nauk, a także w 10 instytutach badawczych podległych ministrom: gospodarki, środowiska i zdrowia. Łącznie w tych placówkach naukowych pracuje około 18 tysięcy pracowników, w tym ponad 1500 profesorów, ponad 800 doktorów habilitowanych i ponad 4000 pracowników ze stopniem doktora. Jest to więc znaczny potencjał naukowy, który efektywnie powinien wspierać politykę rolną państwa. Polska podziela stanowisko Komisji Europejskiej, w którym podkreślono rolę badań i innowacji, jako kluczowych elementów przygotowania Unii Europejskiej w odpowiedzi na przyszłe wyzwania. Stworzenie sieci partnerstwa na rzecz innowacji w UE przyczyni się do szybszej implementacji wyników badań i innowacji. Należy pozytywnie odnotować wydzielenie w „Horyzoncie 2020” kwoty 4,7 mld euro na wyzwanie „Bezpieczeństwo żywnościowe, zrównoważone rolnictwo, badania morskie i biogospodarka”, w ramach którego będą finansowane badania i innowacje. Wskazana przez KE wielość i różnorodność mechanizmów i inicjatyw, które stanowią będą źródło finansowania w ramach obecnego 7 Programu Ramowego oraz przede wszystkim „Horyzontu 2020”, wymaga dogłębnej analizy pod kątem potrzeb i strategicznych celów polskiej polityki w zakresie badań i innowacji, wynikających ze specyfiki i potencjału narodowych dziedzin oraz sektorów gospodarki z punktu widzenia rozwoju biogospodarki w Polsce. Podjęcie proponowanych przez KE strategii działań może przynieść pozytywne rezultaty w postaci zwiększonego udziału polskich zespołów badawczych w inicjatywach i projektach finansowanych przez UE w ramach 7 Programu Ramowego oraz „Horyzontu 2020”. Utworzenie sieci europejskiego partnerstwa innowacyjnego jest przewidywane na 2012 rok. Zapewni to wczesne informowanie zaangażowanych i zainteresowanych podmiotów o możliwościach w zakresie działalności innowacyjnej, ułatwi też proces przekładania priorytetów na konkretne działania innowacyjne w terenie. Autorka na koniec podkreśliła, że poświęcona tyłu zagadnieniom konferencja wpisuje się bardzo dobrze w ważną dyskusję nad doskonaleniem form wdrażania innowacji do praktyki rolniczej, stanowi też doskonałą okazję do wymiany doświadczeń pomiędzy partnerami.

Drugi referat nt. „*Funkcjonowanie instytutów badawczych, kierunki podnoszenia efektywności transferu wiedzy do praktyki rolniczej*” wygłosił **prof. dr hab. Andrzej Kowalski** – dyrektor Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB. Mówca zaznaczył, że coraz bardziej powszechna staje się świadomość, iż warunkiem rozwoju współczesnych przedsiębiorstw jest konieczność sprostania dwóm najważniejszym wyzwaniom, jakim są globalizacja i szybki, oparty na wiedzy, postęp technologii. Te dwa wyzwania wzajemnie się przenikają, ponieważ rozwój nowych technologii oparty na wiedzy pozwolił przyspieszyć tempo globalizacji, a globalizacja spotęgowała rozwój technologii poprzez dyfuzję użytecznej gospodarczo wiedzy. Autor w swoim wystąpieniu zwracał uwagę na potrzebę podejmowania badań wynikających z przesłanek globalnych, takich jak: aspekt demograficzny (do 2050 roku liczba ludności świata będzie istotnie wzrastać, jednak głęboko nierównomiernie) oraz nierównomierny rozwój gospodarek świata (czas bogacenia

się i rosnących możliwości jest także czasem ogromnych nierówności; niektórym krajom – np. Chinom i Indiom – znakomicie udało się podnieść poziom życia znacznej części ludności, i to w bardzo krótkim czasie; w wielu rejonach świata sytuacja wygląda znacznie gorzej – w każdej minucie dziesięcioro dzieci umiera z głodu). Autor podkreślił, że polskie instytuty badawcze zajmujące się problematyką sektora rolno-żywnościowego podejmują ważne i aktualne badania, których wyniki trafiają do odbiorców, zawsze jednak można to robić lepiej.

Tematem trzeciego referatu, zaprezentowanego przez **dr. Tomasza Kondraszuka** – adiunkta w Katedrze Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw SGGW, był „*Rachunek kosztów, jako element ekonomizacji badań naukowych*”. W swoim wystąpieniu autor podkreślił, że popyt na wiedzę jest ogromny. Rolnicy potrzebują konkretnych parametrów do oceny efektywności swoich działań oraz do podejmowania decyzji na przyszłość, doradztwo oczekuje wsparcia od nauki i bieżących informacji na temat nowych technologii. Kompleksowa informacja – od ilościowej (technologicznej) do kosztowej – jest niezbędnym elementem kształtowania polityki rolnej. Ekonomika dostarcza modele decyzyjne różnych działań, możliwych do zastosowania ze względów technologicznych, organizacyjnych, instytucjonalnych i prawnych. Według E. Reischa i J. Zeddiesa: „*Modele decyzyjne składają się zawsze z dwóch komponentów: stosunków technicznych procesów wytwarzania oraz ekonomicznych i ekologicznych warunków postawienia celu i jego osiągnięcia. Poważna (prawdziwa) ekonomika zakłada pełen profesjonalizm i fachowość w obu tych dziedzinach*”. Normy i normatywy ilościowe są podstawą obliczeń kosztów i przychodów. Autor wyróżniał podziały kosztów w zależności od zakresu podejmowanych decyzji, okresu (horyzontu) planowania, ale także w zależności od informacji, jakimi dysponuje decydent. W tym ostatnim przypadku należy wyróżnić koszty stałe, które nie podlegają zmianie ze względu na brak informacji o możliwościach ich redukcji i alternatywnych sposobach postępowania. Przy pełnym dostępie do informacji, wszystkie koszty na etapie planowania stają się zmienne. Autor w swoim wystąpieniu odwoływał się do sposobu transferu wiedzy realizowanego przez KTBL (Das Kuratorium für Technik und Bauwesen in der Landwirtschaft). Sam fakt, że wymieniona instytucja funkcjonuje ponad 100 lat świadczy o jej przydatności.

Drugiej sesji konferencji przewodniczył **prof. dr hab. Wojciech Ziętara**.

Pierwszym referentem był **dr Heinrich de Baey-Ernsten** – prezes Zarządu KTBL, który przedstawił cele i zadania oraz instytucjonalne aspekty funkcjonowania KTBL, do których należy:

- gromadzenie i porządkownie danych dotyczących szeroko rozumianych kalkulacji, niezbędnych do podejmowania trafnych decyzji w gospodarstwach rolniczych;
- gromadzenie i opis parametrów techniczno-ekonomicznych dotyczących różnych rozwiązań technicznych (maszyny, urządzenia, narzędzia) możliwych do zastosowania w gospodarstwach rolniczych;
- opis i ocena ekonomiczno-organizacyjna nowych technologii produkcji;
- tworzenie platformy dyskusyjnej dla ekspertów, doradców i rolników;
- dostarczanie politykom parametrów niezbędnych do merytorycznego określania kierunków krajowej i wspólnotowej polityki rolnej;
- ocena i upowszechnianie przyjętych rozwiązań prawnych.

Z przedstawionych zadań realizowanych przez KTBL wynika, że grupa odbiorców informacji gromadzonych przez KTBL jest liczna. Do najważniejszych odbiorców należą: politycy zajmujący się problematyką rolną, naukowcy wykorzystujący parametry np. do budowy modeli rozwoju gospodarstw rolniczych, jednostki oceniające projekty realizowane w gospodarstwach rolniczych, firmy ubezpieczeniowe, doradcy rolniczy, rolnicy oraz szeroko rozumiane szkolnictwo. Dr Heinrich de Baey-Ernsten zaznaczył, że pomimo dostarczania parametrów (informacji) dla polityków zajmujących się problematyką rolnictwa, KTBL jest w pełni niezależną instytucją. Jego zdaniem, tylko niezależna instytucja może dostarczać właściwych parametrów przyjmowanych przez praktykę. Mimo niezależności KTBL, większość środków z budżetu przeznaczonych na funkcjonowanie KTBL pochodzi z Ministerstwa Rolnictwa Niemiec. W roku 2011 było to 76% z łącznych (rocznych) wpływów wynoszących 6,8 mln euro.

Drugim referentem w tej sesji był **dr Martin Kunisch** – wiceprezes Zarządu KTBL, który zaprezentował referat pt. „*Naukowo-badawcze aspekty funkcjonowania KTBL*”. Autor zwrócił uwagę, że normy i normatywy udostępniane przez KTBL, związane z planowaniem w gospodarstwie rolniczym, dotyczą różnych poziomów funkcjonowania gospodarstwa rolniczego, a mianowicie: 1) organizacji i zarządzania gospodarstwem rolniczym, 2) określonych gałęzi produkcyjnych, 3) określonych działalności produkcyjnych, 4) zabiegów technologicznych z wykorzystaniem różnych maszyn, narzędzi i urządzeń technicznych. Na wskazanych poziomach gospodarstwa rolniczego generowane parametry mocny akcent kładą na nakłady pracy oraz koszty określonych działań. Dr M. Kunisch podkreślał wagę metodyki określania norm i normatywów produkcji rolniczej, wyznaczania kolejnych parametrów pomocnych w podejmowaniu decyzji na poziomie gospodarstwa rolniczego oraz jakości przedstawionych norm i normatywów. W kolejnych latach, w ramach działań KTBL planowane jest jeszcze pełniejsze dostosowywanie gromadzonych parametrów do warunków konkretnego gospodarstwa (np. dostosowania parametrów do kształtu pola w gospodarstwie).

Autorem trzeciego referatu w drugiej sesji konferencji był ponownie **dr Heinrich de Baey-Ernsten**. Temat wystąpienia był następujący: „*Praktyczne aspekty funkcjonowania KTBL z punktu widzenia użytkowników*”. Autor przedstawił realizowane tematy grup roboczych ekspertów KTBL w okresie ostatnich 10 lat. Zwrócił uwagę na konieczność szybkiego dostosowywania się do potrzeb na określone parametry w danym czasie, a także podkreślał potrzebę umieszczania większości norm i normatywów w Internecie. W Niemczech ponad 95 % rolników ma dostęp do Internetu.

Po wystąpieniach referentów odbyła się dyskusja, w której wzięli udział: dr Karol Krajewski, prof. dr hab. Stanisław Krasowicz, prof. dr hab. Wojciech Józwiak, dr Józef Żuk, dr Martin Kunisch, dr Heinrich de Baey-Ernsten. Dyskutanci podkreślali celowość powołania odpowiednika KTBL w Polsce i deklarowali wolę współpracy.

Podsumowania konferencji dokonał **prof. dr hab. Henryk Runowski** – kierownik Katedry Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw SGGW. W swoim wystąpieniu podkreślił, że istnieje pilna potrzeba gromadzenia, porządkowania i udostępniania informacji wspomagającej zarządzanie gospodarstwami rolniczymi w Polsce, bowiem trzeba podejmować coraz bardziej złożone decyzje w coraz krót-

szym czasie. Jego zdaniem, swoisty paradoks polega na tym, że z jednej strony mamy do czynienia z zalewem informacji, z drugiej zaś – brakiem dostępu do informacji dostosowanej do konkretnych potrzeb, sytuacji i decyzji. Wynika z tego konieczność gromadzenia i udostępniania informacji cechujących się wysokim poziomem użyteczności. Doświadczenia KTBL wskazują, że dostarczanie takich informacji w odniesieniu do rolnictwa jest możliwe i przynosi wymierne efekty. Z deklaracji zabierających głos uczestników dyskusji, jak również dyskusji kulturalowej wynika, że istnieje wola współpracy pomiędzy polskimi instytutami badawczymi w celu wymiany myśli naukowej i efektywnego przekazania jej odbiorcom (rolnikom, doradcom, Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz jego agendom płatniczym – ARiMR, ARR, ANR). Istnieje też deklaracja współpracy ze strony niemieckiej instytucji, jaką jest KTBL, z polską nauką i doradztwem. Wymiernym efektem tej współpracy będzie podjęcie wspólnego projektu badawczego (KTBL + polskie instytucje) na temat systemu gromadzenia i udostępniania informacji w rolnictwie oraz zaproponowania ram organizacyjno-prawnych instytucji dla tego systemu na wzór niemieckiego KTBL. Ustalony został również harmonogram kolejnych działań, niezbędnych dla urzeczywistnienia tej inicjatywy.

*Tomasz Kondraszuk
Andrzej Parzonko*